

Politická ekonomie mezinárodní obchodní politiky

Mezinárodní politická ekonomie
2019

Politika v zahraniční obchodní politice

- **Proč vlády jednoduše neliberalizují obchod? Politika intervenuje:**
 - politika nutí vlády **obrátit logiku** (klasické) teorie obchodu – **exporty** jsou **dobré** a **importy špatné**;
 - **zájmy** domácích **firem** jsou intenzivně zastoupeny – zájmy **spotřebitelů** jsou přehlíženy;
 - Neplatí, že veškerý průmysl získává z liberalizace - mezinárodně nekonkurenceschopné firmy **tratí**...
- **Vlády se snaží (cíl):**
 - **otevírat cizí trhy** aby domácí **konkurenceschopné podniky zvýšily exporty**;
 - zatímco **chrání vlastní trhy** (vyhrazuje je) pro domácí **nekonkurenceschopné**...
- **Liberalizace je možná jen recipročně** (koalice exportní firmy + spotřebitelé)...historická zkušenost;
- Omezená schopnost dosáhnout dohody→ problémem je **vynucení**...
- **Věžňovo dilema** – dominantní strategie: **protekcionalismus** (WTO, opakovaná hra, tresty).

Věžňovo dilema v obchodní politice

- perspektiva tvůrců politik (ZS)

EU: Liberalizace USA: Liberalizace	EU: Liberalizace USA: Protekcionismus
EU: Protekcionismus USA: Liberalizace	EU: Protekcionismus USA: Protekcionismus

Řazení preferencí (EU):

1) P – L

2) L – L

3) P – P

4) L – P

Dominance Protekcionismu:

- pokud **USA Liberalizace** tak **EU Protekcionismus**

(1 > 2);

- pokud **USA Protekcionismus**, tak **EU Protekcionismus**

(3 > 4).

Logika kolektivní akce

- Individuální preference nejsou automaticky transformovány v politický tlak...
- Ve **velkých skupinách** individua spoléhají na ostatní, že vezmou náklady akce na sebe:
 - **Příspěvek** každého je příliš **malý**, aby sám ovlivnil výsledek;
 - **Benefit** je **malý** - racionální je investovat do partikulárních zájmů, zatímco ostatní se postarají o zájem skupiny (**free-riding**)...
- **Malé, organizované** a motivované skupiny mají výhodu:
 - Individuální **příspěvek** „matters“;
 - Úspěch společné akce má velký dopad na **příjmy** konkrétního aktéra...
- Proto **obchodní politice** dominují **producenti** (místo spotřebitelů) a politika má tendenci chránit domácí trh (a podporovat export)...
- **Reciproční dohody** o liberalizaci – **koalice** exportérů (relativně malá motivovaná skupina) a spotřebitelů vyrovnává nerovnováhu...
- **WTO**: opakovaná **hra** a trestání černých pasažérů.

Modely obchodní politiky

Model výrobního faktoru

- Soupeření mezi **výrobními faktory: práce x kapitál**;
- Změna OP: jeden faktor si **polepší**, druhý **pohorší**:
 - **kapitál levný v US, práce drahá** (vs. Čína) - **US budou vyvážet kapitálově náročné zboží** a **dovážet zboží náročné na práci**;
 - jak **klesá poptávka** po **US textilu**, **klesá výroba**, omezují se investice – propouštění;
 - **ve stejné době výroba počítačů potřebuje lidi a kapitál – stahuje ho z textilu...**
 - **nerovnováha** mezi poměrem práce a kapitálu **uvolněného** z textilu a **požadovaného počítači**: **cena kapitálu vzroste** a **cena práce klesne** (*Čína naopak*);
 - **hojný americký kapitál** a **hojná čínská práce** si **polepší** - příjmy z výrobních faktorů v obou zemích se **srovnají...**
 - **konvergence ceny výrobních faktorů: Stolper-Samuelson Theorem (1940s).**
- Z toho vyplývají **preferenční politiky** – **vzácný faktor** chce **minimalizovat obchod**, **hojný faktor** maximálně **liberalizovat**.

Model (hospodářského) sektoru

- Obchodní politika je vedena konkurencí **mezi odvětvími** (dělníci i kapitál v každém);
- Problém je **mobilita faktorů** – nepřesouvají se snadno, spjatý se sektorem v němž aktuálně jsou (specifické schopnosti, náklady realokace, sociální faktory);
- Pokud jsou imobilní - **obchod ovlivňuje příjmy obou faktorů** v daném odvětví:
 - do US proudí čínský textil - **dělníkům** v **US textilu** klesají příjmy, ale klesají příjmy i **vlastníkům** kapitálu v textilu;
 - faktor užitý v textilu **nemůže být převeden** do počítačů - **roste** cena kapitálu i dělníků v **počítačovém** průmyslu;
 - expandující **počítače** potřebují více faktorů - roste poptávka a cena **specifických faktorů...**
- Víme kdo trápí a kdo získává z obchodu (USA vs. Čína)
 - **práce a kapitál** v **kapitálově náročném** a h-t průmyslu **získávají** z obchodu - „**exportně-orinetované**“ sektory“;
 - textil, obuv – na **pracovní sílu náročné** sektory budou **ztrácet** – „sektory **soupeřící s importy**“.
- Problém **kolektivní akce** – **reciproční** liberalizace (EO + Cons vs. IC);
- Omezení dané **institucionálním uspořádáním** (politické systémy - mimoekonomické zájmy EU x USA x Čína)...

Státocentrické přístupy

- Tvůrci politik intervenují do ekonomiky ve snaze sledovat **cíle**, které jsou spíše **nezávislé na domácích zájmových skupinách**... +
- ...taková intervence může **zvýšit celkový společenský blahobyť(!)**
- **Standardní ekonomický model**: není problém pro výrobní faktory přesunout se podle CA (tj. vláda pomáhá přesunu, ke kterému by stejně došlo);
- Aby byl **protekcionalismus odůvodněný** - musí **něco bránit přesunu** za vyšší efektivitou... **tržní selhání**;

Ochrana vznikajícího průmyslu

- **Infant Industry** - nově vzniklé firmy nejsou od počátku efektivní - mohou být efektivní v **dlouhém období** (spol. návratnost vs. okamžitá priv.ziskovost):
 - **Economy of scale**: firmy musí **konkurovat okamžitě** proti **zavedeným** subjektům, které **již dosáhly EoS** – vláda může efektivně **rezervovat domácí trh** nové firmě – **první drahé kusy prodá doma**, pak EOS a může konkurovat...
 - **Experience**: efektivní produkce vyžaduje **konkrétní schopnosti získatelné jen produkcí**...

Podpora high-tech průmyslu

- Příspěvek k národnímu důchodu – **renty; pozitivní externality**;
- **Oligopolní** konkurence: zero-sum, výhoda **prvního** na trhu;
- Vládní **intervence**: zvyšují ochotu vstoupit na trh (výroba zisková i když ještě není efektivní) vznikne EoS, dělení rent...

Oligopolní konkurence a vládní subvence

Zisky a ztráty firem z produkce letounu pro 150 cestujících
(Boeing první na trhu)

	Airbus: vyrábí	Airbus: nevyrábí
Boeing: vyrábí	B: -5 A: -5	B: 100 A: 0
Boeing: nevyrábí	B: 0 A: 100	B: 0 A: 0

Průmyslová politika EU – **subvence** ve výši 25

	Airbus: vyrábí	Airbus: nevyrábí
Boeing: vyrábí	B: -5 A: 20	B: 100 A: 0
Boeing: nevyrábí	B: 0 A: 125	B: 0 A: 0

Síla státu a průmyslové politiky

- Stupeň do jaké jsou tvůrci politik (volení i nevolení) **nezávislí** na **tlaku zájmových skupin** - centralizace, koordinace, omezené kanály...
- **Japonsko:**
 - vysoce centralizovaná moc;
 - 50s rekonstrukce a industrializace;
 - 60s konkurenceschopnost těžkého průmyslu (ocel, lodě, auta);
 - 70s přesun k h-t (cílová odvětví), příklad polovodiče...
- **USA:**
 - decentralizace moci, mnoho kanálů působení PG;
 - složení kongresu – log-rolling;
 - nutnost reformy: fast-track...
- **Francie** – politika národních šampionů...

Trendy a kontext

- Svobodný obchod historická výjimka;
- Průmyslové politiky a infant industry: metoda pokus-omyl...

Konec 20. a 21. století

- Akceptace **průmyslových politik** a různého významu sektorů;
- Ochrana **citlivých odvětví** – sociální faktor;
- Růst **vnitroodvětvového** a **vnitrofiremního** obchodu;
- Růst podílu **služeb**;
- Srovnávání ekonomických struktur...

Obchodní systém

- Od 80. let pluralizace, regionalizace a bilateralizace;
- Velmi silné **politikum** – zmenšuje se potenciál států vs. zvyšuje se jejich aktivita.